

ПРАВОСЛАВЕН КАЛЕНДАР

за месец ноември 2022

ч. д. Денят е 10 часа, а нощта – 14

1	в	* Св. безсребреници и чудотворци Козма и Дамян. Св. прпмчци Яков Костурски, дякон Яков и монах Дионисий
2	с	Св. мчци Акиндин, Пигасий, Афтоний, Елпидифор и Анемподист
3	ч	* Преп. Пимен Зографски (Софийски). Св. свщмчци Акепсим, Йосиф и Айтал
4	п	Преп. Йоаникий Велики. Св. свщмчци Никандър, еп. Мирски и Ермей презвитер
5	с	Св. мчци Галактион и Епистима (Задушница) (Тип. с. 110)
6	н	† 7 Неделя след Неделя подир Въздвижение. Св. Павел, архиеп. Константинополски. Св. Клавдия. Преп. Лука Тавроменийски.
7	п	Св. 33 мчци в Мелитин. Преп. Лазар Галисийски
8	в	† Събор на св. архангел Михаил. Св. мчк Ангел Лерински (Тип. с. 112) (Архангеловден)
9	с	* Св. Нектарий, еп. Егински. Св. мчци Онисифор и Порфирий. Преп. Матрона и Теоктиста
10	ч	Св. апли Ераст, Олимп и Родион. Преп. Арсений Кападокийски
11	п	* Св. мчк Мина. Св. мчци Виктор и Стефанида. Св. мчк дякон Викентий. Преп. Теодор Студит, изповедник (Тип. с. 114)
12	с	Св. Йоан Милостиви, патр. Александрийски. Преп. Нил Постник. Преп. Нил Мироточиви, Атонски. Св. пророк Ахия
13	н	† 8 Неделя след Неделя подир Въздвижение. Св. Йоан Златоуст, архиеп. Константинополски. Гл. 5, утр. ев. 11, ап. Гал. 6:11-18 (с. 218), лит. ев. Лк 10:25-37
14	п	* Св. ап. Филип. Св. благоверни цар Управда Юстиниан. Св. мчк Константин от Идра (Рождественски заговезни) (Тип. с. 118)
15	в	Св. мчци Гурий, Самон и Авив (Начало на Рождественския пост)
16	с	* Свети апостол и евангелист Матей (Тип. с. 120)
17	ч	Св. Григорий Неокесарийски, чудотворец
18	п	Св. мчци Платон, Роман дякон и Варул отрок
19	с	Св. прор. Авдий. Св. мчк Варлаам
20	н	† 9 Неделя след Неделя подир Въздвижение. Преп. Григорий Декаполит. Св. Прокъл, архиепископ Константинополски. Св. мчк Дасий Доростолски. Гл. 6, утр. ев. 1, ап. Еф. 2:4-10 (с. 224), лит. ев. Лк 12:16-21 (Предпразненство на Въведение Богородично) (Тип. с. 122)
21	п	† Въведение Богородично (Ден на православната християнска младеж и семейство) (Разрешава се риба)
22	в	Св. ап. Филимон. Св. Михаил воин, българин
23	с	* Св. Амфилохий, еп. Иконийски. Св. Григорий, еп. Акрагантйски. Св. благоверен княз Александър Невски
24	ч	* Св. вмчца Екатерина. Св. вмчк Меркурий
25	п	* Св. Климент, папа Римски, пръв еп. на Сердика. Св. Климент, архиепископ Охридски. Св. Петър, еп. Александрийски (Отдание на Въведение Богородично) (Тип. с. 127)
26	с	Преп. Алипий Стълпник. Преп. Яков Отшелник. Св. Стилиан Пафлагонийски
27	н	† 13 Неделя след Неделя подир Въздвижение. Преп. Теодосий Търновски. Св. вмчк Яков Персиец. Преп. Паладий. Гл. 7, утр. ев. 2, ап. Еф. 2:14-22 (с. 231), лит. ев. Лк 18:18-27
28	п	Св. прпмчк Стефан Нови. Св. мчк Иринарх. Св. 15 свщмчци Тивериополски. Св. мчк Христо, българин. Прпмчци Сократ и Комасий.
29	в	Св. мчк Парамон и 370 мъченици. Св. мчк Филумен. Преп. Акакий Синайски
30	в	* Св. ап. Андрей Първозвани (Тип. с. 130) (Андреевден) (Разрешава се риба)

За да видите изображението по-голямо, моля натиснете с десен бутон на мишката върху него и

изберете от падащото меню опцията "Отвори изображението в нов раздел" с левия бутон.

15 ОКТОМВРИ – МЕЖДУНАРОДЕН ДЕН НА БЕЛИЯ БАСТУН Живот като на родео

Отново е есен – средата на октомври, когато незрящите хора по света отбелязваме Международния ден на белия бастун.

През годините е казано и изписано страшно много за този ден, за значението на белия бастун, за ползата от него и за неговата символика.

Многократно сме призовавали от страниците на нашето списание незрящите хора да се стремят към независимост в придвижването и да се учат на ориентиране и мобилност още от ранните си години. Сега ми се струва, че това е много по-възможно и изпълнимо в малките населени места, докато в големите градове, въпреки подобренията в градската среда, хората лишени от зрение се придвижват все по-трудно.

Количеството на автомобилите непрекъснато се увеличава, трафикът е жесток, а потокът от пешеходци все по-забързан и вгълбен в собствените си мисли.

Появиха се огромно количество електрически превозни средства – от малките тротинетки до електробусите, които сред шума от автомобилния поток практически не могат да бъдат чути и разпознати. Освен това - конкретно в столицата няма определени места за оставяне на тротинетките и ползвателите ги просто захвърлят возилото, където им попадне – често и посред тротоара, а в центъра постоянно и върху релефните водещи линии за незрящи.

Не зная как е в останалите големи градове в родината ни, но столицата започва да се превръща в един опасен за придвижване на незрящите град. Като казвам опасен, имам предвид точно това – опасен за живота и здравето, защото на много места звуковите светофари спряха да работят, а озвучените информационни табла по спирките на градския транспорт пазят гробно мълчание от месеци.

Откакто бе обявена световната пандемия и страната ни въведе първоначално извънредно положение, а после пак нещо извънредно много от незрящите хора в градовете започнаха постепенно да губят мобилните си умения.

От една страна това се дължеше на факта, че голяма част от хората по улиците развиха страх да доближат непознат поради притеснение от вируса, а от друга – задължителното поставяне на защитна маска изключително затрудняваше самостоятелното движение на незрящия. Казвам това не просто така, а на базата на личния си опит.

Представете си един препълнен автобус или трамвай. Пандемично време е и е зима. Превозното средство отваря врати. Изсипва се поток от слизаци пътници и вие чакате с белия бастун в ръка, за да се качите. Освен белия бастун вие носите някаква чанта, която на всичкото отгоре е добре да пазите от случайни джебчии, а в същото време, качвайки се, трябва да поставите и маската на лицето си. При много от незрящите маската отнема и част от способността за ориентация, така че пътуването ви би могло да се превърне в истинско изпитание за нервната ви система. А отгоре на това информационното табло на спирката мълчи като партизанин, хората бързат, а превозното средство е електробус и вие едва чувате, че нещо е пристигнало на спирката.

Представихте ли си го?

Не мога да си обясня защо поддръжката на добре направените преди няколко години звукови индикатори спря и никой не се грижи да ги проверява. Доколкото зная - за направата им бяха похарчени десетки хиляди.

Лично аз няколкократно съм се обръщала към регионалната организация с конкретни сигнали за неработещи светофари на оживено кръстовище и спрени звукови информационни табла.

Доколкото знам, сигналите се предават по каналния ред, но резултат няма и лично аз наистина вече се страхувам да пресичам сама кръстовището в квартала ми, което ми е познато от десетки години.

Може би това е въпрос на лични срещи с отговорните лица и институции, а също и на систематичен натиск върху тях, защото голяма част от незрящите столичани започваме да се чувстваме като на родео, където шансовете да достигнеш до местоназначението си жив и здрав са точно наполовина.

И въпреки песимистичния тон на тези размисли, аз отново искам да призова всички незрящи и късноослепели хора да дадат най-доброто от себе си, за да бъдат максимално мобилни и независими в придвижването си.

Преди беше лесно, сега – каквото е, такава.

Убедена съм обаче, че без системно настояване и натиск върху отговорните институции от страна на председателите на РО все по-малко незрящи ще хванат белия бастун и все повече от тях ще развият страх да се движат самостоятелно.

Ако това продължи, в един момент ще се върнем 50 години назад и слепите хора ще останат отново затворени в сигурността на четирите стени на жилищата си.

Друг е обаче въпросът доколко е нормално в една съвременна европейска държава хората и организациите системно да напомнят, настояват и упражняват натиск върху тези, които по презумпция са длъжни да поддържат качеството им на живот в съответствие с техните потребности. Все пак това би трябвало да е тяхната работа и задължение, за което получават и съответното възнаграждение.

Не живеем ли вече в XXI век?

ДАРИТЕЛСТВО Пореден жест на търговска верига "БИЛЛА – България"

БИЛЛА дарява иновативни четящи устройства на Съюза на слепите в България. От 2015 г. до днес веригата осигурява технически помощни средства в подкрепа на 2 524 незрящи.

БИЛЛА е първата търговска верига у нас, която въведе корпоративна политика за асистирано пазаруване за хора с увредено зрение. Служителите във всички търговски обекти преминават през специално обучение за запознаване с основните правила за оказване на съдействие и обслужване на незрящи клиенти. В допълнение през 2017 г. компанията имплементира синтезатор на българска реч в корпоративния си уебсайт, предоставен от Съюза на слепите в България. Той позволи съдържанието на всички седмични и месечни брошури, поместени на www.billa.bg, да бъдат достъпни за хора със зрителни увреждания.

През 2022 г. БИЛЛА отново подкрепи дейността на организацията ни с корпоративно дарение на стойност 9 200 лева. Сумата обезпечава закупуването на четири технически помощни изделия – два лаптопа и две устройства за превръщане на плоскопечатния текст в реч, които да бъдат предоставени на незрящи младежи.

"За нас е от изключителна важност да приобщим хората със зрителни увреждания към останалата част от обществото. Задачата, която си поставяме, е да съдействаме в посока изграждане на позитивна нагласа и създаване на повече възможности пред тях като потребители. Съюзът на слепите в България е наш доверен партньор – до момента общата стойност на предоставените технически помощни средства на хора с увредено зрение, които организацията подкрепя, е 54 551 лева. Вярваме, че с всяка следваща стъпка утвърждаваме добрия пример и правим начина на живот на повече незрящи хора по-пълноценен", сподели Вигнитас Шапокас - изпълнителен директор на "БИЛЛА България". Дарените преносими четящи устройства PEARL дават възможност на незрящите и на хората с намалено зрение за моментален достъп до печатни текстове. Те могат да бъдат част от книги, вестници, списания, сметки и финансови документи, които биват сканирани, както и картини, които оживяват под формата на аудио. След като бъдат разпознати от системата, те биват прочетени/описани с човешки глас.

Васил Долапчиев - председател на Съюза на слепите в България, когато приемаше дарението, сподели "БИЛЛА България" е компания, която се ангажира пряко с наболелите обществени проблеми и търси съдействие за намирането на работещи решения. Този стремеж намира отражение в цялостната подкрепа към ценностите на нашата организация. От името на ръководството и всички членове на сдружението бих искал да благодаря за позитивната промяна, която позволява на повече хора със зрителни увреждания да се чувстват приобщени и да се радват на повече възможности".

На 6 октомври тази година Стоян Тачев - ръководител на отдел "Управление на проекти и процеси" в "БИЛЛА България" и Васил Долапчиев - председател на Съюза на слепите в България връчиха дарените технически помощни средства на незрящите ученици от СУ "Княз Борис I" - Асеновград Максим и Симона Ташеви и студентката в Софийския университет "Свети Климент Охридски", специалност "Тюркология" - Илкай Осман.

Васил ДОЛАПЧИЕВ

ИЗ ЖИВОТА НА ОРГАНИЗАЦИИТЕ Варна

Преоткриване

Сетивен театър във Варна

Сетивният театър е сравнително нов жанр в театралното изкуство. Той не е традиционно представление със сцена, актьори и предварителен сценарий. Това е по-скоро неформален театрален метод, при който се събират любители на театъра, обикновено не са артисти, и създават групов спектакъл, насочен към сетивата на публиката. След поредица от театрални занимания групата оформя своите водещи идеи и възможности, а оттам произлизат и конкретните роли. Всеки актьор има свое пространство и там изпълнява своята роля. Публиката влиза индивидуално и последователно посещава

театралните пространства на всеки участник. Акцентира се върху сетивата – слушане, усещане, докосване, преживяване...

В края на 2021 г. във Варна се появи младата актриса Невена Денчева. Тя ни откри по интернет и се свърза с мен във връзка с нейната идея за проект за сетивен театър. Срегнахме се и обсъдихме някои детайли. Тя имаше желание да направи сетивен театър, още наречен "Театър – лабиринт" с незрящи и слабовиждащи артисти. Ние с регионалния председател Христо Шипанов подкрепихме тази идея. През месец февруари дойде добрата новина - Невена Денчева беше разработила проект към Национален фонд "Култура" към Министерството на културата с наименование "Разкажи ми своя свят!" и го беше спечелила. Тя започна да прави интервюта с нас за нашия живот и нашите емоции. Целта беше да се ориентира в реалността на живота на слепите хора. Дадох и подходяща литература. През месец април започнахме групови театрални занимания, по време на които упражнявахме различни драматични и сценични техники. В началото на месец юни се оформиха няколко водещи теми за спектакъл: морето, любовта, поезията, играта, танцът. Имахме и подходящите хора в групата, които да развият тези теми за публиката.

През цялото лято репетирахме интензивно. И ето – дойде дългоочакваният миг – на 30 юли имаме премиера, а на 31 юли – втори спектакъл! Разбира се, заедно с радостта имаме и малко страх и притеснения – от публиката, от доброто изпълнение на ролите, от общия ефект. Никой от нас досега не беше участвал в такъв проект.

По покана на Радио "Варна" Невена Денчева и една от артистките – Пламена Янкова, гостуваха в студиото в предаването "Гравитация нула" – предаване за култура и изкуство. Имаше и публикации в социалните мрежи. И ето – имаме записани желаещи да посетят нашия спектакъл! Повече от 30 души преминаха през лабиринта на сетивата и отключиха своите преживявания. В книгата за впечатления бяха написани прекрасни и вълнуващи думи – за нашата игра, за чувствата, които сме събудили, за важните неща в живота!

След кратка пауза през месец октомври предстоят още четири спектакъла за всички онези хора, които не успяха да видят сетивния театър.

Сетивният театър показва, че хора без специално образование също могат да творят изкуство. При нас допълнителен ефект беше играта на хора с увредено зрение, които от една страна представят образи на русалки, компютърни герои, танцови инструктори и тъй насетне, а от друга страна показват елементи от живота на слепите – брайлово писмо, придружаване, ориентиране със завързани очи и други. Всичко това е една истинска интеграция чрез изкуство!

Дом на културата на слепите
"Успех" – гр.Варна

ПРЕОТКРИВАНЕ

Сетивен театър – Лабиринт
Автор и водещ: Невена Денчева

30 - 31 юли 2022

Начало – 19:00 часа

С УЧАСТИЕТО НА:

Веселина Стоилова, Лъчезар Кючуков,
Милен Каракашев, Невена Денчева,
Нели Иванова, Пламена Янкова

Началото на събитието е индивидуално за всеки
посетител, след резервация на 088 991 5065

Проектът е реализиран с финансовата подкрепа на Национален Фонд "КУЛТУРА"

***

Славянска приказка за оркестър "Спектър"

Известният оркестър за народна музика "Спектър" от Варна с ръководител Николай Докторов навърши 30 години. Това стана през 2020 година. По този повод Фондация "Алтернатива 2002" и Фондация "Съпричастие" разработиха проект към Фонд "Култура" на Община Варна за заснемане на документален музикален филм за историята на оркестъра и неговите постижения. Нарекохме филма "Оркестър "Спектър" в музикалната палитра на град Варна". Но точно когато насрочихме премиера на филма, дойде поредното затваряне поради пандемия.

Мъдрият български народ е казал: "Всяко зло за добро!". През лятото на 2022 година филмът беше

представен в конкурсната програма на Международния фестивал за филмово и телевизионно изкуство "Славянска приказка". Условието за участие бяха две: филмът да не е по-стар от 4 години и да не е имал премиера. Нашият филм отговаряше и на двете условия и беше допуснат до финално класиране. Официалната прожекция на номинираните филми се състоя в София, в зала "Сити марк арт център" на 3 септември 2022 година. Нашият филм получи много аплодисменти. На 5 септември беше официалната церемония за награждаване на отличените филми. Филмът "Оркестър "Спектър" в музикалната палитра на град Варна" получи специална награда за документални филми, диплом и статуетка за принос в развитието и укрепването на културните международни връзки в Евразийското пространство и социалната значимост на филмовото изкуство.

Наградата получи Веселина Стоилова като сценарист на филма. В своето кратко благодарствено слово тя подчерта, че в изкуството няма хора с увреждания и без увреждания, в изкуството има само творци, способни да творят красота.

Това отличие е може би най-високото за произведение на визуалното изкуство, посветено на дейността на слепите хора. Оркестър "Спектър" е ярък пример на интеграция чрез изкуство, тъй като в него през всичките вече 32 години работят съвместно невиждащи и виждащи музиканти и певци. Това е още едно доказателство, че изкуството е най-прекият път към интеграция в обществото.

Веселина СТОИЛОВА

Велико Търново

"Опознай Родината за да я обикнеш!"

Екскурзионно пътешествие

Всички сме чували известния девиз на Алеко Константинов. Думите му са мотивираци и силно емоционални, изпълнени с патриотизъм и обич към страната ни! Този паметен завет ни води в стремежа чрез дейността си в областта на културата и родинознанието да се докосваме до скъпи и

свещени за българите родни места.

И тази година Великотърновската териториална организация към Съюза на слепите в България организира и проведе на 9 септември 2022 г. едnodневно пътуване до интересни и романтични географски, културни и исторически места.

ПОСЕЩЕНИЕ НА МУЗЕЯ НА КОЛЮ ФИЧЕТО В ДРЯНОВО

Първият обект, посетен в нашия маршрут, бе Музеят на Колю Фичето в Дряново. В него се докоснахме до света не само на великия възрожденски строител Никола Фичев (1800 - 1881), а на цяла една епоха, когато са изучавали занаята не в училище или университет, а направо от старите майстори. И строежите са правени не за отчитане на дейност по проект или мандат, а така че да бъдат използвани от поколения след това и да бъдат у тях гордост.

С любопитство и интерес изслушахме съдържателната беседа на служителката от музея, която беше наш екскурзовод сред многообразието от ценности в съкровищницата на това кътче, съхранило част от възрожденската ни история!

Прекрасни макети, ценни инструменти, архивни и нови снимки на строежите на Първомайстора, негови лични вещи, удивителни образци за дърворезба, цитати от учени и пътешественици и прочее реликви съдържат приземният и двата горни етажа на експозицията. Музеят е основно ремонтиран през 2010 г. и присъства в списъка на БТС - "Стоте национални туристически обекта на България", от което се възползваха нашите членове, за да заверят с печати и попълнят личния си списък с посетени места в туристическата си книжка!

ПОСЕЩЕНИЕ НА ЕТНОГРАФСКИ КОМПЛЕКС "ЕТЪРА" КРАЙ ГАБРОВО

Следващото приключение в нашата пътешественическа експедиция стана регионалният етнографски комплекс "Етъра" - музей на открито, разположен в квартал "Етъра" на Габрово. Той е същинска машина на времето, пренасящ ни в годините на българското Възраждане с типичните за онова време архитектура, бит и занаяти, представени с 16 вида образци! Той е първият по рода си музей на открито в България. Открит е на 7 септември 1964 г. на 8 км южно от основната част на град Габрово.

Разположено в омайна долина на Предбалкана, още на входа си това кътче съхранена българска история ни посреща с богата премяна от зеленина, напевен ромон на близката рекичка и много романтика с душевен разкош. Калдъръмените улици водят до кокетни къщи, приютили в приземните си етажи занаятчийски работилници, дюкянчета и експозиции, а на горните си етажи предлагачи домашен уют, тишина и спокойствие с интериор от отминали времена, обзаведен с вкус и стил, така че да осигурява красота и удобство.

Каменните мостове, реката с водопади, работилниците на майсторите в различни занаяти придават

чара на това забележително място! Най-впечатляващи са функциониращите 10 съоръжения, задвижвани от силата на течащата вода, умело насочена по система от канали из комплекса. В духа на новото ни време това са напълно екологично съобразни съоръжения, зависими единствено от дебита на водата и неотделящи вредни емисии и отпадъци. И всичко това сме го имали далеч преди да възникне понятието "Екология" и да се мисли за опазване на природата!

За нас съприкосновението с атмосферата на Възрожденска България бе вълнуващо преживяване, а множеството забележителности ни предоставиха възможност да направим много фотоспомени. От множеството работилнички желаещите можах да си купят както сувенири, така и разни вкусотийки, приготвяни на място по старинни рецепти.

Етнографският комплекс "Етъра" също е част от "Стоте национални туристически обекта".

Уморени, но доволни отпътувахме към град Габрово, където ни очакваха вкусен обяд и заслужена почивка.

ПОСЕЩЕНИЕ НА ДОМА НА ХУМОРА И САТИРАТА

Следваща забележителност в маршрута на септемврийското ни пътешествие бе "Дом на хумора и сатирата" в град Габрово.

На входа ни посреща скулптурна композиция в чест на народния шегаджия Хитър Петър, възседнал върното си магаре. Във фоайето на Дома ни приветства представителка на екипа на този храм на шегата и ведрото настроение, която представи дейността му и експозициите, разположени по четирите етажа. В приземното пространство за посетителите е магазинът за сувенири, картички и книги, свързани с град Габрово и с шеговития нрав на жителите му. В съседство има пространствен лабиринт с огледални стени, в който може да се изпита способността за ориентиране в непривична обстановка, като емоцията може да се допълни в помещението за светлинни ефекти наблизо. За радост на децата и за любителите на фотоспомени в залата е експонирана огромна плюшена котка.

Наниз от старинни медни хлопатари посреща с кадифен звук гостите на Дома в началото на стъпалата към етажите.

В залите са обособени тематични пространства за българска и чуждестранна художествена живопис. Картините са посветени на различни актуални за съвременното ни теми, сред които са нрави и морал, екология и политика. В отделни ниши са изложени композиции от абстрактни скулптурни творения, чиито внушения са по-скоро понятни на създателите им, а за повечето посетители вероятно са по-скоро безсмислени.

По стените на залите и чрез екранни панели се прожектират кратки видеоклипове за града, духа на шегобийците и творчеството, създадено от този техен импулс.

Интерес представлява стената със стационарни телефони, от които при натиснат избран по желание бутон на цифровата клавиатура в слушалката се чува запис на габровски анекдот.

Развеселяваща е и стената с кривите огледала, показваща застаналия пред тях посетител в необичайна визия.

Романтично място е и залата със синтетичната гора, която макар и с дървета от изкуствени материали все пак е красива и радваща. Алея, оформена като същинска тревна поляна, предлага реални пейки, на които посетителят може да приседне за одих и съзерцание на творението, в търсене на замисъла, вложен от създателя в дървета с корони от електрически лампи по клоните, преди да продължи с обиколката си.

Любопитна е иновативната тоалетна, в която необичайното са текстилните допълнения за удобство на седящия, позлатената санитарна арматура и фигурките на две пъстропери птици в полет, опънали златна лента с надпис "Само тук съм сам!" над тоалетния блок, създаващи аналогия с царски трон. От говорители в кабината се чуват записи на птиче чуруликане и може би само липсата на освежител за въздуха с подходящ аромат не достига за пълно отпускане в тази деликатна обстановка. До изхода от тоалетната на масичка пред огледало са поставени анкетни карти, предназначени за габровския кмет, една от които желаещият попълва и пуска в близката кутия. Описвам това, впечатлен от особеното предпочитание на мнозина да се фотографират в тази обстановка!

Специално място е отделено за символа на габровци - котарака с отрязана опашка, считан за талисман на Дома на хумора и сатирата. Поверие гласи, че да докоснеш носа на котарака дарява късмет и ведро настроение. Скулптурата на котарака, около чиито крака са парчето от опашката му и ножицата, с

която е отрязана, е също желано място, където посетителите си правят снимки за спомен. Още изкушаващи места за снимки са скулптурите на Дон Кихот в доспехите на Рицаря на печалния образ, с щит и с копие в ръце, възседнал верния си кон Росинант, следван от предания оръженосец Санчо Панса, яхнал послушното си магаре. Още една забележителност е разтроената скулптурна фигура на Чарли Чаплин, символизираща многопластовите му хумор и ирония. Любопитен е и слънчевият часовник, отмерващ времето по габровски – пестеливо, чрез сянка от слънчевата светлина, но работещ само в безоблачни дни. Описаните скулптури на литературни герои и часовникът са достъпни по всяко време в прилежащата към Дома зона за отдих с пейки за почивка и кафе-машина за топли напитки.

След натрупаните впечатления от посещенията на обектите по планирания маршрут в късния следобед на същия ден потеглихме с автобуса обратно към родното ни Велико Търново.

Екскурзионното пътешествие бе осъществено с подкрепата на община Велико Търново, която осигури транспорта и пое разходите по него.

Пенчо ВАСИЛЕВ

Да уллучиш десетката!

Това е желанието на състезателите във всеки вид спорт! Към тази цел вложиха сили и умения хората с увредено зрение от ТО - Велико Търново към Съюза на слепите в България по време на състоялото се поредно събитие в спортния календар на организацията.

На 9 септември в спортния комплекс към МОЛ - Габрово се проведе индивидуален турнир по боулинг, в който участваха изявени представители от общността на хората със зрителни затруднения.

Състезанието се реализира на четири писти с екипи от по 4 човека. В 10 тура всеки състезател имаше по два опита. Крайният резултат се формира чрез натрупване на брой уллучени кегли към общия постигнат сбор успешни попадения, постигнати от всеки състезател. Турнирът премина емоционално и резултатно, съчетавайки полезното с приятното. Най-добре представилите се оформят отбора за бъдещия регионален турнир по боулинг, който ще се проведе между състезатели от териториалните съюзни организации в регион Габрово към ССБ.

След приключването на участията електронната система за управление калкулира постиженията на всеки състезател и изведе селекция на победителите.

Ето резултатите на най-успешно представилите се майстори на боулинга.

Жени:

първо място - Теодора Обретенова,
второ място - Румяна Карачорова,
трето място - Галина Таева.

Мъже:

първо място - Пенчо Василев,
второ място - Иван Дончев,
трето място - Йордан Тодоров.

Победителите в турнира бяха наградени с персонални медали за отличие, осигурени от Община Велико Търново и връчени от проф. Маргарита Тодорова - член на Лайънс клуб "Велико Търново – Царевец".

Турнирът и участието в него станаха възможни благодарение на подкрепата от Община Велико

Търново, осигурила транспорта, и Лайънс клуба, финансирал разходите по състезанието. Турнирът по боулинг бе част от програмата за екскурзионно пътешествие 2022 година.

Пенчо ВАСИЛЕВ

Спортни умения, жизнерадост и дръзновение

Като един от начините за себеизразяване, себедоказване и осмисляне на личното време различните спортни инициативи в дейността на ТО на ССБ за община Велико Търново предоставят на хората възможности заедно да съпреживеят моменти, в които да реализират своите умения и качества, да докажат себе си! Състезанията - отборни и индивидуални, са част от работната програма в организацията ни. Най-достъпни за хората с увредено зрение са тихите спортове, при които акцентите са съобразителност, логическо мислене и находчивост.

На 10 септември в голямата зала на Клуба на пенсионера и инвалида във Велико Търново се проведе едновременно две спортни състезания - индивидуален турнир по табла и индивидуален турнир по домино. В продължение на три часа надпревара състезателите вложиха време, умения и усърдност, давайки най-доброто от себе си.

На финала се оформиха следните резултати.

Крайно класиране в турнира по табла:

първо място - Ненчо Обретенов,
второ място - Валери Николов,
трето място - Иван Ангелов.

Крайно класиране по домино:

Група А:

първо място - Елица Йосифова.

Група Б:

първо място - Пенчо Василев.

Участниците и победителите в състезанията бяха поздравени за достойното си представяне от председателя на териториалната организация на ССБ Ненчо Обретенов, който връчи медалите на заелите призовите места.

След спортните събития за състезателите имаше вкусен обяд.

Мездра

Даренията на фондация "Българска хранителна банка" вече и в Мездра

Териториалната организация в Мездра наброява 39 души и е една от най-добре работещите организации в Плевенския регион. Сътрудничеството и с Общинския център за социални услуги и дейности датира не от вчера.

Благодарение на това и партньорството с фондация "Българска хранителна банка" нашите хора на територията на общините Мездра и Роман вече получават ежеседмично хранителни продукти. Безвъзмездното дарение включва плодово кисело мляко, бисквити и вафли, компоти, шоколадови мусове и други.

"Със съдействието на служителите на Центъра и доброволците от Български Червен кръст достигаме до всеки един незрящ и се опитваме да внесем мъничко светлина в душата му", сподели с нас Наталия Христова - директор на Общинския център.

Само през последните три месеца са дарени хранителни продукти на стойност над 2000 лева.

Надяваме се тази прекрасна инициатива да продължи и за в бъдеще, за да радваме повече хора от нашата организация!

Павлин АНГЕЛОВ

Русе

Екскурзия

Регионалната организация на слепите в Русе организира от 26 септември тридневна екскурзия по маршрут Русе, Батак, Добринище, Рилски манастир, Самоков, Боровец и Плевен. Първата забележителност, която посетихме, беше Историческият музей в Батак. Там изслушахме вълнуващия разказ за събитията, случили се в града през юни 1876 година и разгледахме музейната експозиция. След това посетихме църквата, станала свидетел на жестокото клане. На следващия ден посетихме Рилския манастир - символа на България, включен в списъка на световното културно наследство. На път за Боровец разгледахме Историческия музей в Самоков. На третия ден в Плевен посетихме панорамата "Плевенска епопея - 1877".

ПОРТРЕТ Представяме ви проф. Стоян Михов

През тази година началото на лятото зарадва незрящите хора в България с появата на новия, качествено различен синтезатор на българска реч Neural speechLab, който е революционен не само за нашата страна, но и в световен мащаб.

Огромна част от незрящите българи са чували името на проф. Стоян Михов. Той заедно с екипа си разработи двата български синтезатора – новия, но и първия, популярен в средите на незрящите като Гергана.

Доскоро ние просто бяхме чували и знаехме името на проф. Михов, но нямахме представа кой всъщност е той.

С изключително удоволствие се срещнах с него, за да поговорим за неговата житейска биография и научната му кариера.

И така - запознайте се по-отблизо с проф. Стоян Михов.

Той е роден през 1968 година в София.

Сменил е няколко училища, като е учил в Софийската математическа гимназия, но завършва Националната математическа гимназия през 1986 година.

След отбиването на задължителната тогава двегодишна военна служба през 1988 г., той е студент в Софийския университет със специалност "Математика".

"Смея да твърдя, че по онова време образованието, което получавахме във Факултета по математика и информатика за специалността "Математика" беше наистина на световно ниво. Тогавашното ни образование беше по-добро от образованието, което получаваха нашите западни колеги."

Проф. Михов сподели, че е ориентиран към математиката още от ранните си години. Спомня си, че когато е бил в прогимназиална възраст, са му подарили книга на Мартин Гарднер, наречена "Математически развлечения", което е и първият му допир до тази наука.

По-късно той има късмета да попадне на добри преподаватели в гимназията, повечето от които са били от Софийския университет.

Това са причините и предпоставките, предопределили професионалната и научната му кариера.

- Кога и как се ориентирахте към информационните технологии?

- Когато бях ученик, компютърните технологии тепърва изгряваха и в училище имахме едни много, много стари машини "Правец 82". Всъщност имаше някакви часове по информатика, но те не бяха в рамките на официалната програма. И, разбира се, всички много се забавлявахме с елементарните тогава компютърни игрички. Програмирахме си също нещо елементарно. Но още преди да постъпя в университета, много разумно ме посъветваха да се занимавам по-скоро с математика, защото на един добър математик е много по-лесно да работи с информационни технологии. Напоследък много програмисти се занимават с информатика твърде технологично. Имам предвид, че повечето от тях масово преизползват готови модули и много рядко им се налага сами да програмират нещо ново. По този начин се реализират някакви компилации от вече създадени кодове. Ако обаче човек иска да направи нещо наистина съществено ново, той трябва да разбере как работят нещата в дълбочина, т.е. – математиката. Затова съм много благодарен на моите учители, които ме посъветваха да се насоча по-скоро към математиката, за да ми е лесно за всичко останало в бъдеще. Всъщност точно така и стана. След като се е преборил с тежките математически предмети, на човек е доста по-лесно да се занимава със задачите от информатиката. Но от моя гледна точка - светът е еднороден. Просто ние изкуствено си го разделяме на някакви отделни области. Абстрактно погледнато, проблемите са единни – дали ще правим синтез на реч, или ще строим космическа ракета - физиката си е физика и светът се подчинява на едни и същи физически закони. И ако човек иска да направи нещо съществено, той трябва да може да ги разбира, да ги използва. Та ето затова се занимавах с математика и по-нататък вече ми беше лесно да прилагам знанията си за решаването на някакви по-конкретни приложни задачи.

- Откога и по какъв начин възникна контактът ви с незрящи хора и респективно интересът ви към технологиите text to speech?

- Нека се върна малко по-назад във времето. Когато завърших семестриално обучението си в Софийския университет, аз прекарах известно време в Мюнхенския университет в Центъра за обработка на език и информация. Тогавашно слушах няколко интересни курса, единият от които беше курс за обработка на реч, където професор Тилман ми беше направил много силно впечатление. Именно там за пръв път се сблъсках с въпросите за цифрова обработка на сигналите за реч, за артикулационен апарат и така нататък.

Години по-късно информационните технологии събират проф. Михов с незрящи, изявило желание да

се включат в магистърска програма по компютърна лингвистика на Софийския университет. Един от тях е Ивайло Маринов, който обяснява много детайлно крещящата нужда на слепите хора от български синтезатор на реч, работещ под windows. Като резултат през март 2005 г. започна разпространението на нова качествена програма за синтез на българска реч - SpeechLab. Тази програма е разработена от Българската асоциация по компютърна лингвистика с финансиране от Microsoft. Програмата се разпространява безплатно и се ползва и до днес от незрящите хора в България. SpeechLab е съобразена със стандарта SAPI5 на Microsoft и се интегрира много добре със скрийн рийдъри като JAWS for Windows, Window-eyes и NVDA. Програмата дава възможност потребителят да настройва скоростта, интонацията, височината на гласа, различни начини на четене на числа (вкл. и римски), чете относително добре дори на английски. Основният двигател за реализирането ѝ беше Стоян Михов, който заедно с екипа на БАКЛ я адаптира и за мобилни телефони, работещи под андроид. На въпроса ми има ли опасност с напредването на технологиите и усъвършенстването на хардуера синтезаторът speechLab да спре да работи - професорът ме убеди, че ако операционната система не се измени коренно с последващите обновления, нашата Гергана ще продължи да работи още години напред.

И въпреки че за новия софтуерен продукт neural speechLab вече е казано и написано много, отново ще подчертая, че за разлика от текущия speechLab той е едно наистина революционно творение на научния гений на нашите специалисти, базиран на коренно различна основа на дълбоките невронни мрежи и предоставящ едно изключително високо качество на гласовете.

Както при реализирането на всеки нов софтуер, и при този има известни забележки от потребители, свързани с някои специфики на произношението или с несъвместимостта му с по-остарели устройства. С течение на времето обаче всички тези нестиковки ще се изчистят и гласовете на neural speechLab ще навлязат сред незрящите така масово, както и гласът на актрисата Гергана Стоянова.

По принцип е напълно възможно към текущата платформа да бъдат добавени и други гласове, различни от тези на Александър Воронов и Христина Ибришимова, но това е въпрос на бъдещи проекти.

Професор Михов е убеден, че екипът му ще реализира съвместни проекти за създаване на нови софтуерни продукти, улесняващи достъпа до информация на хората лишени от зрение. В този смисъл вече има изграден здрав мост за бъдещо сътрудничество.

"Изградихме много добри и успешни отношения с хора от Съюза на слепите, а с някои от тях в някакъв смисъл станахме дори приятели", допълни той.

Стоян Михов е професор в Института по информационни и комуникационни технологии на Българската академия на науките. Завежда лаборатория на института, където ръководи развитието на речевите технологии. Наред с това, той е и лектор, и научен ръководител на магистърската програма по компютърна лингвистика във Факултета по математика и информатика на СУ "Свети Климент Охридски". В момента ръководи разработването на научноизследователски и развойни проекти за най-съвременни системи за разпознаване на българска реч и синтез на реч, базирани на дълбоки невронни мрежи. Автор е на над 60 научни статии и монография, публикувани от световни научни издания.

Марина ПЕТКОВА

РЕКЛАМИРАЙТЕ ПРИ НАС Рекламна тарифа на списание "Зари"

Корици:

- Втора корица (1 цвят) – 150 лева.
- Втора корица (4 цвята) – 230 лева.
- Трета корица (1 цвят) – 150 лева.
- Трета корица (4 цвята) – 230 лева.
- Четвърта корица (4 цвята) – 300 лева.

Вътрешни страници:

- Цяла страница (1 цвят) – 100 лева.
- Цяла страница (4 цвята) – 170 лева.
- Половин страница (1 цвят) – 70 лева.
- Половин страница (4 цвята) – 100 лева.
- Четвърт страница (1 цвят) – 40 лева.
- Четвърт страница (4 цвята) – 70 лева.
- 1/8 страница (1 цвят) – 25 лева.
- 1/8 страница (4 цвята) – 30 лева.
- 1/16 страница (1 цвят) – 15 лева.
- 1/16 страница (4 цвята) – 20 лева.

За фиксирано място – плюс 10%.

Цените са без ДДС

Отстъпки:

10% за 3 поредни реклами.

15% за 6 поредни реклами.
25% за 12 поредни реклами.

* Цените са при предоставен готов файл от страна на рекламодателя. За изработване на файл от предпечатна на списание "Зари" цената е по допълнително договаряне.

РЕКЛАМНА СТРАНИЦА Представяме ви "Успех Филтър ССБ" ЕООД

**УСПЕХ
FILTER**

www.uspehfilter.com

София, 1360 бул. „Европа“ 138

Тел: 02 926 88 33, 02 926 88 44

Факс: 02 926 88 98

www.uspehfilter.com

e-mail: info@uspehfilter.com

„Успех Филтър ССБ“ ЕООД е специализирана фирма за производство на филтри за очистване на въздуха за всички видове климатични инсталации и чисти помещения, предфилтри, фини филтри и абсолютни филтри тип „HEPA“, филтри за двигатели с вътрешно горене и индустриални филтри.

Модерното оборудване съчетано с влагани материали от водещи фирми в света дава възможност за висока производителност и качество на продуктите.

РЕХАБИЛИТАЦИЯ Трета национална конференция по ориентиране и мобилност

От 27 до 30 септември 2022 г. в хотел "Поп Харитон", Дряново се проведе Третата национална конференция по ориентиране и мобилност с научен ръководител проф. дпн Владимир Радулов. Организатори на събитието бяха Съюзът на слепите в България, Националният център за рехабилитация на слепи – Пловдив и Българската асоциация за зрително затруднени деца – София. Участие във форума взеха представители на:

- Регионалните центрове за подкрепа на процеса на приобщаващото образование от градовете София, Пловдив, Бургас, Сливен, Хасково, Пазарджик, Кърджали, Враца, Монтана, Шумен, Ловеч, Габрово, Търговище и Силистра.
- Специалните училища за ученици с нарушено зрение "Проф. д-р Иван Шишманов" - Варна и "Луи Брайл" - София.
- Центровете за социална рехабилитация и интеграция за деца и лица със сензорни, физически и множество увреждания от градовете София, Перник, Габрово, Русе, Варна, Шумен, Бургас, Сливен и Кърджали.
- Национално читалище на слепите "Луи Брайл 1928" - София.
- Фондация "Очи на четири лапи" - София.

При откриването приветствие към участниците поднесе Васил Долапчиев - председател на Съюза на слепите в България. Прочетен беше поздравителен адрес от Грета Ганчева - директор на дирекция "Приобщаващо образование" при МОН.

Основната тема на конференцията беше "Нови предизвикателства и практически опит в обучението по ориентиране и мобилност".

В четирите сесии бяха изнесени следните доклади:

1. Променяща се околна среда, нови потребности и подходи в обучението по ориентиране и мобилност - проф. дпн Владимир Радулов.
2. Ориентирането и мобилността от древността до наши дни - проф. дпн Мира Цветкова - Арсова.
3. Мултидисциплинарен подход в мобилността при зрително затруднени деца и ученици - Татяна Янакиева.
4. Екстериоризация на двигателните компетенции в пространствено ориентиране и мобилност при деца с нарушено зрение - Цветинка Карамфилова.
5. Ориентиране и мобилност, готовност за дигитално обучение - Ива Тонева.
6. Електронни приложения и технологии в мобилността - Недялко Димов.
7. Как зрително затруднените лица могат да усетят атмосферата на големия град - Галина Петрова.
8. Достъпност на средата за хора с нарушено зрение на Централна ЖП гара и Централна автогара – София - Силвия Иванова.
9. Метро, удобство и предизвикателство за зрително затруднените лица - Гергана Бързакова.
10. Мобилност в субурбанистична и урбанистична среда - Йордан Младенов.
11. Особености на обучението по ориентиране и мобилност при зрително затруднени ученици с множество увреждания - Геновева Зашева.
12. Тест за оценка на базовите умения по ориентиране и мобилност на кандидати за куче-водач - Мартина Маринова.
13. Техники за използване на белия бастун при работа с куче-водач – Елица Маврова.

Ръководството на Съюза на слепите в България използва форума да популяризира дейността на организацията, включвайки в програмата му прожекцията на историческия филм, посветен на 100-годишния юбилей на сдружението.

На третия ден от конференцията се проведе практикум с инструкторите по ориентиране и мобилност, ръководен от Стефан Данчев – управител на Центъра за рехабилитация на слепи в Пловдив и проф. дпн Мира Цветкова - Арсова.

Финал на събитието беше общата дискусия, в която участниците изразиха своите впечатления от конференцията и зададоха въпроси към лекторите. В своите изказвания те дадоха висока оценка за

организацията и полезността на Третата национална конференция по ориентиране и мобилност и препоръчаха с цел повишаване квалификацията на специалистите, работещи в областта на интеграцията на деца и лица със зрителни увреждания, такива форуми да бъдат организирани по-често.

С ПОЛЪХ НА ЕСЕН Наслука и във второто десетилетие

През април миналата година Центърът за социална рехабилитация и интеграция на лица със зрителни увреждания "Светлина" прекрачи във второто десетилетие от създаването си. Оттогава всяка есен официалното откриване на учебната година се превърна в традиция за центъра. Тази година то се състоя на 13 септември в малкия му уютен двор, тъй като и времето го позволяваше. Въпреки прохладната септемврийска сутрин, тук се събраха немалко хора – екипът на центъра, потребители и гости.

Тържеството откри директорът Недялко Димов. Той поздрави присъстващите със символичното откриване на учебната 2022 - 2023 година. Символично, защото процесът на обучение практически не е прекъсвал и през летните месеци, макар и с малко по-ниски обороти, а броят на желаещите да ползват услугите на Центъра непрекъснато се увеличава.

Гости на тържеството бяха председателят на Националното читалище на слепите "Луи Брайл 1928" и бивш директор на ЦСРИ г-н Йордан Младенов, както и представителите на специализираните медии – сп. "Зари" и радио "Брайл ФМ". Кратка културна програма изнесоха потребители на центъра.

Бена Къркова, която въпреки майчинството продължава все така активно да се включва в различни културни прояви, с чудесния си глас изпя една песен, като сред слушателите ѝ бе и малката ѝ дъщеричка – едва на година и половина. Поетът Петър Нешев рецитира свои стихове, а младата Виктория Дамянова показва възможностите на невероятния си глас с изпълнение на две народни песни, изпълнени без съпровод.

Изключително интересен бе разказът на г-н Йордан Младенов, който представи на присъстващите наскоро приключил проект към посолството на САЩ и демонстрира макети на знакови за Америка сгради и символи като Статуята на свободата, Емпайър стейт билдинг, космическата ракета "Аполо" и

други. Описанията бяха придружени и от звуков фон, представящ специфичните за някои събития от миналото звуци.

Благодарение на неговата съпруга г-жа Анелия Младенова, всички имаха удоволствието да опитат част от лакомствата, приготвяни в Америка през XVIII век, както и да изпробват лично, и да усетят аромата на дезодоранта, използван от американците в осемнадесетото столетие. В края послушахме и музика от Америка от XIX век.

Тържеството завърши традиционно с водосвет за здраве и благоденствие, извършен от отец Методи. След това незрящите имаха възможността да разгледат импровизирано изложение с демонстрация на някои помощни технически средства, предоставени от фирма "БГ Асист".

И през тази учебна година ЦСРИ „Светлина ще продължи да предоставя услугите си на хора с трайно увредено зрение, като още от миналата 2021 година на територията на жилищния комплекс "Успех" функционира пълноценно и филиал на Центъра с много включили се в обучението курсисти. През 2022 - 2023 година потребителите на Центъра се очертават да са 140, докато само преди няколко години те бяха около 90.

Към момента с учебния процес са ангажирани 9 преподаватели, които водят курсове по полезни умения, трудова рехабилитация, зрителна рехабилитация, психологическа адаптация, брайлова грамотност, ориентирание и мобилност, чуждоезиково обучение, музикална терапия и информационни технологии – работа с компютър и работа с мобилни устройства.

Благодарение на ЦСРИ "Светлина" вече стотици незрящи хора от София намериха своето място в общността и добиха знания и умения, благодарение на които се чувстват пълноценни хора със самочувствие.

Марина ПЕТКОВА

СОЦИАЛНИ ДЕЙНОСТИ Нова крачка в развитието на социалните услуги за хората със зрителни увреждания

Съюзът на слепите в България възстанови прекратената поради пандемичната обстановка през изминалите две години практика да провежда тематични семинари с екипите на центровете за социална рехабилитация и интеграция в страната, работещи с хора със зрителни увреждания. На 26 и 27 септември 2022 г. в хотел "Поп Харитон", Дряново се проведе обучение, свързано със съществените промени в нормативната база, регламентираща социалните услуги. В него взеха участие ръководители и специалисти от центровете в градовете София, Перник, Габрово, Русе, Шумен, Варна, Бургас, Сливен, Кърджали и Националния център за рехабилитация на слепи в Пловдив.

Лектори на семинара бяха представители на Агенцията за качество на социалните услуги: Надя Джунова – началник на отдел "Южен централен", дирекция "Контрол, мониторинг и лицензиране на социалните услуги" и Христина Пантева – началник на отдел "Североизточен" в дирекция "Контрол, мониторинг и лицензиране на социалните услуги".

Участниците обсъдиха различни аспекти от Закона за социалните услуги и правилника за неговото прилагане, Наредбата за критериите и стандартите за социални услуги за деца, Наредбата за качеството на социалните услуги и други.

В проведения активен диалог представителите на центровете получиха отговори на многобройните въпроси, възникнали в процеса на практическото прилагане на новата нормативна уредба.

Ръководството на Съюза на слепите в България и в бъдеще ще организира подобни мероприятия с цел

повишаване на квалификацията на персонала, работещ в сферата на социалните услуги, подобряване на тяхното качество, както и удовлетвореността на потребителите.

Васил ДОЛАПЧИЕВ

СПОРТ Десето държавно първенство по шоудаун

През 60-те години на XX век Джо Луис - напълно незрящ канадец, искал да намери спорт, съобразен със спецификите на хората със зрителни проблеми, така че те да могат да играят без помощта на зрящите. Стигнало се до създаването на играта шоудаун, която сега се играе от хора със зрителни проблеми, както и от зрящи навсякъде по света. През годините Патрик Йорк - напълно незрящ канадски атлет, обединил усилията си с Луис за усъвършенстване на правилата и екипировката. Допълнителни правила възникнали от различни страни на света, за да се превърне играта в такава, каквата е днес. Шоудаунът постигнал международен успех на дебюта си като рекреационен спорт по време на Олимпиадата за хора с увреждания през 1980 г. в Арнем, Холандия. Международният интерес бил възбуден и шоудаунът бил практикуван за рекреация на Олимпиадата за хора с увреждания в Лонг Айленд, САЩ през 1984 г., Летните параолимпийски игри в Сеул, Южна Корея през 1988 г., Младежките игри през 1990 г. в Сент Етиен, Франция, Световния шампионат в Асен, Холандия през 1990 г., Летните параолимпийски игри в Барселона и на летните параолимпийски игри в Атланта, САЩ през 1996 година.

Днес шоудаунът е разпространен в държави из цяла Европа и в няколко държави в Африка, Азия, а също така и в Южна Америка. В Северна Америка, където е бил създаден, по ирония на съдбата бавно прекосява границата към масовата практика.

В Европа шоудаун се играе в повече от 20 държави – Белгия, България, Кипър, Чехия, Дания, Естония, Финландия, Франция, Германия, Унгария, Италия, Латвия, Литва, Холандия, Норвегия, Полша, Словакия, Словения, Швеция и Турция.

Юбилейното десето държавно първенство по шоудаун у нас се проведе в Обзор между 21 и 25 септември. То бе организирано от федерация "Спорт за хора със зрителни увреждания".

Тази година първенството имаше много по-масов характер в сравнение с предишни години, защото отпуснатите за него средства бяха много повече, което позволи в него да участват 80 състезатели от 16 спортни клуба.

Интересно е едно такова мащабно спортно събитие да бъде отразено и от гледната точка на участник, защото тази година реших да бъда не само наблюдател, но и да се включа в играта.

След малко над 10 часа тренировки като дебютант се класирах в средата на втора дивизия жени, но за втори път открих, че играта е изключително увлекателна и разбуждаща спортния дух у състезателите. На осмото държавно първенство, проведено пак в Обзор преди две години, аз просто видях как се държи хилка и как се разиграва топчето. Тогава бях описала по-подробно какво представлява играта, но сега се запознах с правилника и открих, че той е в доста голям обем и че съществуват много строги правила, за неспазването на които следват и строги наказания за участника.

Разбрах също така, че мъжкият и дамският шоудаун се различават по стил на игра, но и че тази разлика е чисто символична, т.е. не е забранено жена да играе силово, както и мъж да удря топчето по-фино.

В играта има удари, когато ако ръката не е защитена със специална ръкавица, играчът може да приключи и със счупени кости.

По време на всеки мач трябва много да се внимава да не се допускат грешки като удар на топчето в средната дъска, дълъг удар, двоен удар, докосване на топчето до тялото, изпращането му извън масата или пък ползване на свободната ръка при игра. Също така е строго забранено да се говори по време на играта, да се коментира собствената игра или тази на противника, а спорове със съдията са съвършено недопустими.

Всяко едно от тези нарушения неминуемо носи точка на противника и по този начин играчът губи бързо играта.

Състезателите са длъжни да се явяват за началото на мач точно навреме, защото след петминутно изчакване при неявяване противникът печели служебно.

Всяко нарушение дава на противника една точка, а всеки гол – две.

Така че преди да решите да се заемете с шоудаун, трябва много внимателно да прочетете правилника и да го научите.

По време на десетото държавно първенство бяха изиграни за три дни около 250 мача на 3 маси, разположени на отдалечени едно от друго места, за да не си пречат, защото въпреки пълната тишина, която трябва да се спазва по време на играта, самата тя е много шумна.

В края на третия ден се оформи и класирането на участниците по дивизии.

В трета дивизия мъже първи стана Боян Башев от ОСКСГ "Марица" - Пловдив.

Второто място завоюва Васил Атанасов от същия клуб, а трети се класира Николай Дамянов от СКС "Успех" - Варна.

Това изпраща тримата от трета във втора дивизия.

Във втора дивизия мъже първи стана Даниел Гюлов от СКХУ "Пазарджик".

Втори се класира Николай Живков от СКИ "Витоша".

Третото място спечели Пламен Стоилов от СКИ "Вихър" - Варна.

Това им осигурява преминаването в първа дивизия, където шампионът тази година е Хакан Осман от УСК "Болид" - София. Той завоюва титлата в напрегнат финален мач срещу Михаил Петров от СКИ "Атлет" - Варна, който стана вицешампион. Трети остана Николай Желязков от СКИ "Витоша" - София.

Във втора дивизия жени, където бях включена като участник и аз, първа стана Иванка Вашкова от СК "Успех" - София.

Второто място завоюва Илинка Пупева от СК "Пирин спорт 2013" - Благоевград, а трета се класира Величка Николова от СКИ "Пираниите" - София.

В първа дивизия жени тазгодишният шампион е Бехие Ахмед от СКИ "Витоша" - София, а вицешампион е Силвия Чаушева от същия клуб. Третото място остана за Камелия Добрева от СКИ "Атлет" - Варна.

Първенството премина при строго спазване на правилника, времевата схема и игровата дисциплина.

Тук е мястото за благодарност към целия персонал на хотел "Хоризонт" и неговия управител г-н Кирил Стоянов, който винаги откликва с готовност на всички организационни, културни и спортни инициативи на организацията ни.

Благодарност и към всички съдии за тяхната обективност и безпристрастност по време на мачовете. Те бяха и едни от най-натоварените през трите дни на първенството, в които, както споменах, бяха проведени около 250 мача.

Ето и техния състав:

Съдийска маса

1. Добромир Удрев
2. Николай Желязков
3. Христомир Пандов

Главни съдии

4. Виктория Димитрова
5. Диляна Маджарова
6. Теодора Николова
7. Силвия Иванова
8. Гергана Траянова
9. Боряна Петкова

Скор рефери

10. Мартин Желязков
11. Теодор Стоянов
12. Геновева Зашева
13. Евелина Николова
14. Бончо Бонев
15. Анита Йосифова

Огромни благодарности и за екипа на федерация "Спорт за хора със зрителни увреждания", които се справиха отлично с достатъчно трудната организация на едно такова мащабно спортно събитие. В заключение бих искала да кажа отново, че играта шоудаун е действително сериозно предизвикателство и всъщност е изключително трудна. Необходими са много, много часове тренировки, за да се изработят бързи рефлексии, правилен слух и тактически умения у играчите. Силно се надявам и през следващата година на този спорт за незрящи да бъде обърнато сериозно внимание, и за следващото държавно първенство да бъде отпуснат достатъчно сериозен бюджет, за да могат да се включат повече участници. Тези участници обаче трябва да се отнасят сериозно към шоудауна и да идват добре подготвени, за да представят достойно не само себе си, но и спортните клубове, в които членуват.

Марина ПЕТКОВА

Национален турнир по боулинг за купа "Марица"

Шабан ЯКУБОВ

Състезателите атакуват! На 10 септември 2022 година в Гранд хотел "Пловдив" със съдействието на РО на ССБ, НЦРС - Пловдив и Община Пловдив се проведе национален турнир по боулинг за незрящи за купа "Марица 22". Организатор на събитието бе ОСКСГ "Марица" - Пловдив. В състезанието взеха участие шест клуба от федерация "Спорт за хора със зрителни увреждания": СКЛЗУ "Орфей" - Смолян; СКИ "Кракра" - Перник; СКХУ "Пазарджик"; СКХЗУ "Верея" - Стара Загора; СКЛУ "Изгрев" - Пловдив и ОСКСГ "Марица" - Пловдив.

Пловдивските клубове имаха привилегията да участват с по два отбора. Състезателите бяха разпределени в четири категории: Б1 – без остатъчно зрение, мъже и жени; Б2 – с остатъчно зрение, мъже и жени.

След повече от 2 часа игра, през което време състезателите преминаваха често от проява на бурна радост до голямо разочарование, безпристрастният компютър подреди следното класиране:

- Категория Б1, жени - златен медал получи опитната в тези игри Хасмик Варданян от отбора на "Изгрев", последвана от Нели Тодорова от "Кракра" - Перник със сребърен медал и новата надежда на "Марица" - Пловдив Кичка Кючукова с бронз.

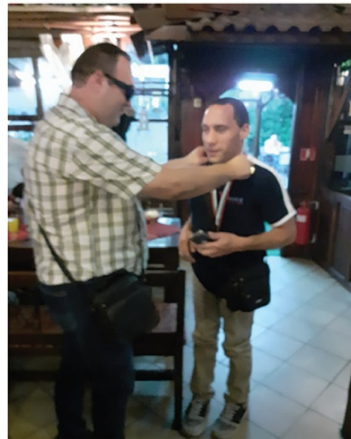
- Категория Б1, мъже - без конкуренция за Божидар Чергаров със злато и Данаил Караджов със сребро.

- В категория Б2, жени - златния медал грабна многообещаващата в спорта състезателка на "Марица" - Пловдив Десислава Караджова. Второ място и сребърен медал получи борбената Теменужка Миткова от "Орфей" - Смолян. Опитът си каза думата и в борбата за бронза в лицето на Събка Димитрова от "Марица" - Пловдив.

- В категория Б2, мъже - нашият известен шахматен стратег Расим Низам показва, че владее и стратегията на боулинг играта, печелейки първото място. Сребърния медал в тази категория грабна атрактивният Исмет Чаушев от отбора на "Орфей" - Смолян. Още един шахматист - Милко Кичюков от отбора на "Изгрев", грабна бронзовия медал.

Медалите на победителите бяха връчени от председателя на РО на ССБ Красимир Касабов и Шабан Якубов като председател на клуба-организатор.

Спортистите се разделиха с радост в душите от проведената среща и с пожелания традицията купа "Марица" – боулинг за незрящи, да се спазва и в бъдеще!

ЮБИЛЕЙ Кръгла маса "60 години организирана спортна дейност сред незрящите" и национален турнир по боулинг

Всяка годишнина е важно да се отбелязва - не само за да сипомним, че историята не започва от нас, а и защото на това, върху което стоим сега, някой в миналото е положил фундамент. Колкото по-здрави основи имаме, толкова по-мощно можем да градим нагоре, да планираме смело, а какво ще се получи...!? Е, това е отделен въпрос. Някой беше казал, че човек е голям толкова, колкото са му големи мечтите. А хората в спорта сред незрящите у нас определено са големи, тъй като имат огромни мечти.

На 30 септември в конферентната зала на столичния хотел "Диана 3" се отбеляза "60 години организирана спортна дейност сред незрящите" - период, вдъхващ уважение. На кръглата маса присъстваха много спортисти, треньори, съдии, ръководители. Събитието беше уважено от кмета на Столична община г-жа Йорданка Фандъкова, която отправи поздравление за 60-годишнината и заяви, че Столична община винаги се е старала да бъде в подкрепа на спорта сред зрително затруднените и тя като кмет прави каквото е по силите й този сегмент да има своята устойчивост. Председателят на Съюза на слепите в България Васил Долапчиев поздрави присъстващите, като отбеляза, че много се е направило през последните десетилетие - две, но всичко това се дължи на едно - партньорството. Това е водещата, ключовата дума за успеха. Кръглата маса посети и Илия Лалов, председател на Българската параолимпийска асоциация. Той също отбеляза успехите на спорта сред незрящите и пожела успех занапред. На събитието бяха многократният медалист от олимпийски, световни, европейски и много международни първенства Донко Ангелов, дългогодишният спортен организатор в системата на ССБ Стефан Стефанов, големият Велик Атанасов, който и до днес не се дава на по-младите. Редица ветерани и настоящи спортисти дискутираха за спорта преди, за спорта сега и най-вече за спорта занапред. Представители изпратиха и двете училища за ученици с нарушено зрение. От столичното школо "Луи Брайл" присъства заместник-директорът Любомир Велков - Шефа, а от варненското училище "Проф. д-р Иван Шишманов" - Евелина Николова. И двамата приеха юбилейни плакети под формата на монети за двете образователни институции. С плакети бяха удостоени още кметът на СО, председателите на ССБ и БПФ. С почетни медали бяха наградени ветерани и спортни дейци, дали своята историческа лепта за изграждането и утвърждаването на физическата активност и спорта сред незрящите в България. Поздравления до форума изпратиха от президентството на

Република България и от Министерството на труда и социалната политика.

Модератори на кръглата маса бяха проф. Мира Цветкова - Арсова и аз - д-р Иван Янев. Представиха се доклади от двамата модератори, които говориха за историята, настоящето, бъдещето на спорта, а така също задълбочено представиха ролята на ориентирането и мобилността като основни елементи за всеки незрящ човек. Проф. Цветкова е преподавател в СУ "Свети Климент Охридски", а нейната коронна дисциплина е именно "Ориентиране и мобилност". С доклад участва и г-жа Росица Русева, която по здравословни причини не успя да се присъедини към събитието, но проф. Цветкова изчете разработката "Физическа активност при студенти със зрителни увреждания". Повдигна се един от най-болезнените въпроси за намиране и привличане на ученици със зрителни увреждания към спортните клубове и Федерацията, за да могат да развиват своята двигателна култура, защото човек, който има двигателна култура и физическа активност, много по-лесно се стреми към независим живот и отказва да бъде обгрижван от родители, близки и прочее, което от своя страна води до пълноценен начин на живот, свързан с борба за себеутвърждаване. Бяха дадени много идеи и всички си пожелаха да бъде намерен най-адекватният вариант, който да сработи за едно по-добро бъдеще за спорта. Проведе се и викторина "60 години - 60 въпроса". Питанките изцяло бяха от историята и настоящето на спорта сред незрящите в България. Всеки присъстващ в залата получи номерче и при изтегляне на съответното номерче трябваше да отговори на поредния въпрос, снабден с 4 възможни опции за отговор. Викторината се проведе от проф. Цветкова, Гюнер Апти и Десислава Горанова. Наградите бяха ключодържатели, посветени на 60-годишнината, както и помощни технически средства, предоставени от ССБ - говорещи термометри, апарати за кръвно налягане, кантари за телесно тегло, часовници, нивомери.

Хората истински се забавляваха, въпреки че някои от въпросите бяха с повишена трудност.

На следващия ден - 1 октомври, се проведе националният турнир по боулинг. В него участваха над 70 любители на кеглите от 22 спортни клуба, разделени в 4 категории - жени Б1, жени Б2/3, мъже Б1 и мъже Б2/3. Боулинг комплекс "Joy Station" приюти това най-голямо състезание по боулинг за незрящи за 2022 година. Хората изпаднаха, без преувеличение, във възторг. Масово се забавляваха и горяха в играта. В крайна сметка се оформи следното класиране по категории:

Б1 жени:

1. Хасмик Варданян, СК "Изгрев" - Пловдив;
2. Зоя Гудова, СК "Пазарджик" - Пазарджик;
3. Божанка Атанасова, СК "Доростол 2011" - Силистра;

Б1 мъже:

1. Ивайло Петков, СК "Вихър" - Варна;
2. Гюнер Апти, СК "Витоша" - София;
3. Румен Трендафилов, СК "Кракра" - Перник;

Б2/3 жени:

1. Теодора Обретенова, СК "Успех" - Дряново;
2. Нели Коларова, СК "Светлина" - Шумен;
3. Гина Бигленска, СК "Достоен живот" - Благоевград;

Б2/3 мъже:

1. Расим Низам, СК "Изгрев" - Пловдив;
2. Стефан Димитров, СК "Кракра" - Перник;
3. Любомир Иванов, СК "Изгрев" - Пловдив.

Всичко описано по-горе стана възможно благодарение на защитен проект от Спортен клуб за интеграция "Витоша" и финансиран от Агенцията за хората с увреждания. За поредна година АХУ показва, че подкрепя значими прояви в областта на спорта сред хората със зрителни увреждания и ни остава надеждата, че тази тенденция ще продължи и занапред, защото не са много възможностите за финансиране, от които могат да се възползват спортните клубове на незрящите.

д-р Иван ЯНЕВ

